

ปัญหาผักผลไม้ไทย-จีน

สถานการณ์เจรจาการค้าเสรีไทย-จีน

ไทยและจีนได้ลงนามในความตกลงการค้าเสรีโดยเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างกัน เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2003 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยให้มีการลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าผักและผลไม้ทุกรายการ ตามพิกัดศุลกากรตอนที่ 07-08 เหลือ 0 % และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2003 ขณะนี้อยู่ระหว่างการเจรจามวดยสินค้าที่เป็น Normal List และ Sensitive List ซึ่งจีนต้องการให้สินค้าในหมวด Sensitive List เหลือเพียง 100 รายการ ในขณะที่ไทยอยู่ระหว่างการปรับลดจำนวนรายการจากเดิมที่เสนอไว้ 280 รายการ ทั้งนี้ยังรวมถึงความชัดเจนในเรื่องระยะเวลาในการลดภาษี และอัตราภาษีสุดท้าย

สถานการณ์การค้าระหว่างไทย-จีน ในส่วนของผักและผลไม้

หากพิจารณาการค้าระหว่างไทยและจีนโดยรวมแล้ว ไทยขาดดุลการค้ากับจีนมาโดยตลอดในช่วง 3 ปี 2544-2546 โดยปี 2546 ขาดดุล 14,911.2 ล้านบาท ลดลงจากปี 2544 และ 2545 ที่ไทยขาดดุลกับจีนจำนวน 37,855.0 และ 59,114.9 ล้านบาทตามลำดับ และ ในช่วง 5 เดือนแรก (มค.-พค.2547) ขาดดุล 13,405.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน 51.4%

ในส่วนของการค้าผักและผลไม้ นั้น ไทยเกินดุลการค้ากับจีนทั้งผักและผลไม้ อย่างไรก็ตาม สินค้าผักได้รวมมันสำปะหลัง ที่ไทยเป็นฝ่ายส่งออกฝ่ายเดียวไว้ด้วย ดังนั้นหากพิจารณาสินค้าผักที่ไม่รวมมันสำปะหลัง และสินค้าหมวดผลไม้ ระหว่างไทยและจีน จะพบว่า ในช่วงปี 2544-2546 และ 5 เดือนแรกของปี 2547 (มกราคม- พฤษภาคม 2547) ไทยขาดดุลการค้ากับจีนสำหรับสินค้าผัก(ที่ไม่รวมมันสำปะหลัง) มาโดยตลอดและการขาดดุลมีขนาดและอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น จากยอดขาดดุล 238.2 ล้านบาท ใน ปี 2544 เพิ่มขึ้นเป็น 385.0 และ 828.5 ล้านบาท ในปี 2545 และ 2546 ตามลำดับโดยมีอัตราการขยายตัว 61.6% และ 115.2 % ตามลำดับ และในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2547 ไทยยังคงขาดดุลจำนวน 421.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน 85 % นอกจากนี้ยังขาดดุลเพิ่มขึ้นในช่วง 8 เดือนแรก นับจากเริ่มเปิดการค้าเสรีผักและผลไม้ระหว่างไทยและจีน (ตค. 2546-พค. 2547) ซึ่งได้ลดอัตราภาษีนำเข้าระหว่างกันเหลือ 0% โดยมียอดขาดดุลจำนวน 725.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน ที่ขาดดุล 270.7 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้น 168.0 % (ดูตารางที่ 1)

ในส่วนของผลไม้ ไทยเกินดุลการค้ากับจีนมาโดยตลอดในระหว่างปี 2544-2546 เฉลี่ยประมาณ 330.3 ล้านบาท และเกินดุลในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2547 (มค.-พค. 2547) จำนวน 317.5 ล้านบาท แต่หากพิจารณาจากช่วง 8 เดือนนับตั้งแต่ เดือนตค. 2546 ปรากฏว่าไทยขาดดุลการค้ากับจีน 30.3 ล้านบาท เทียบกับที่เคยเกินดุล 232.6 ล้านบาทในช่วงเดียวกันของปีก่อน ทั้งนี้เนื่องจาก มีการนำเข้าผลไม้จากจีนมากในช่วง

ที่พืชผักของจีนมีต้นทุนที่ต่ำ และยังมีขนาดใหญ่ หรือสมบูรณ์มากกว่าจึงทำให้การนำเข้า พืชผักจากจีนเริ่มมีปริมาณเพิ่มขึ้นตามลำดับ

- การส่งออกผลไม้ไทยจะต้องมีใบผ่านด่านกักกันโรค Quarantine permit (หรือ Entry Animal & Plant Quarantine Permit) โดยหน่วยงานกลางของจีนที่เรียกว่า AQSIQ ซึ่งใช้เวลานานประมาณ 30 วัน และมีอายุเพียง 60 วัน นอกจากนี้การขอ Quarantine Permit นั้น ผู้ส่งออกต้องดำเนินการผ่านหลายกระทรวง ยกเว้นแต่ขอผ่านบริษัทบางแห่งซึ่งมีประมาณ 3 - 4 บริษัท จะทำให้ระยะเวลารวดเร็วมากขึ้น แต่ต้นทุนจะสูงขึ้น
- จีนกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีการแสดง Transit Certificate of Origin ในกรณีที่ผู้ส่งออก ส่งออกสินค้าไปประเทศจีนโดยผ่านประเทศตัวกลาง เช่น ฮองกง และมีข้อกำหนดให้ผู้ส่งออกดังกล่าว ต้องขออนุญาตจากฮองกง ในการออกเอกสาร Transit Certificate of Origin เพื่อนำไปแสดงที่ประเทศจีนซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนและเพิ่มความยุ่งยากโดยไม่จำเป็น การออกใบอนุญาตของจีนแต่ละครั้งใช้เวลานาน ใบอนุญาตการนำเข้ามีอายุ 6 เดือน ค่าธรรมเนียมชุดละ 20 หยวน ใช้ 1 ชุดต่อการนำเข้าสินค้า 1 ล็อต หากสินค้าที่นำเข้าต้องขอใบรับรองด้านสุขอนามัย ต้องเสียค่าธรรมเนียมอีก 20 หยวนต่อการนำเข้า 1 ครั้ง ระยะเวลาการออกใบอนุญาตนำเข้าผักและผลไม้แต่ละครั้งต้องใช้เวลาถึงหนึ่งสัปดาห์ ทำให้สินค้านำเข้าเสีย
- จีนยังกำหนดให้ผู้ส่งออกผลไม้จากไทยต้องเป็นบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากจีนโดยตรง หรือเป็นบริษัทสัญชาติจีน หรือมีการรวมหุ้นกับคนจีนเท่านั้น การนำเข้าผ่านบริษัทนายหน้าของจีนทำให้ผู้ส่งออกของไทยมีต้นทุนเพิ่มขึ้น ในเมืองปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ กุหนิง และกวางเจา ซึ่งผู้นำเข้า-ส่งออกผักและผลไม้ส่วนใหญ่ยังเป็นบริษัทที่มีความใกล้ชิดกับรัฐบาลจีน มีผู้นำเข้าเพียงเมืองละ 5-6 ราย เมื่อเทียบกับไทย ปรากฏว่าไทยไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ในการนำเข้ามากเหมือนจีน เพียงเป็นบริษัทจดทะเบียนก็สามารถนำเข้าได้ทันที ทำให้มีผู้นำเข้ามาก และมีการแข่งขันสูง จึงมีการนำเข้าผัก-ผลไม้จากจีนสูงมากขึ้น
- ไทยมีปัญหาด้าน การขนส่งจากไทยไปจีน เนื่องจาก การขนส่งผลไม้ทางเรือจากไทยไป กวางโจวมีเพียงวันละ 1 เที่ยว ขณะที่การขนส่งผ่านฮองกงมีวันละ 5 เที่ยว การขนส่งผลไม้ไทยผ่านฮองกงทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาเพิ่มขึ้น หากส่งไปยังกวางโจวโดยตรงจะประหยัดค่าใช้จ่ายจากการขนส่งได้ตู้ละ 4,000-5,000 เหรียญฮองกง หรือประมาณ 20,000-25,000 บาท และประหยัดเวลาได้ไม่ต่ำกว่า 1 วัน ในขณะที่การขนส่งผ่านลำน้ำโขงไปยังเมืองทางตอนใต้ของจีนยังมีอุปสรรค
- จีนยังใช้มาตรการด้านสุขอนามัยควบคุมการนำเข้าอย่างเข้มงวด ทำให้ผัก-ผลไม้ไทยตกค้างที่ด่านนานจนเสียหายเน่าเสีย เช่น เทศบาลเมืองกวางเจา มณฑลกวางตุ้งมีมาตรการควบคุม

ความปลอดภัยด้านอาหาร ผู้ผลิตที่ไม่ผ่านมาตรฐานจะถูกขึ้นบัญชีดำ ระเบียบการสั่งซื้อหรือนำเข้า และข้อมูลถูกออนไลน์เข้าระบบเพื่อแจ้งให้มณฑลอื่นทราบ

การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เจรจากับ Mr.Li Chang Jing รัฐมนตรีช่วยของกระทรวงตรวจโรคและกักกันของจีน (AQSIQ) เกี่ยวกับการขอให้จีนยกเลิกข้อตกลงเดิมและยกวางข้อตกลงใหม่ โดยกำหนดเป็นกรอบกว้างๆ ไว้ 2 ประเด็น คือ 1) ให้ผลไม้ไทยที่ส่งออกไปจีนใช้มาตรฐานที่เท่าเทียมกันกับของจีน โดยเฉพาะในเรื่องของมาตรฐานสุขภาพสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Standard : SPS) โดยทางฝ่ายไทยจะเป็นผู้ดูแลเอง จะไม่เกี่ยวกับประเด็นของการส่งออก และ 2) การออกใบรับรองสินค้า ในเรื่องของแหล่งกำเนิดสินค้าและการควบคุมคุณภาพสินค้าไม่ให้มีสารตกค้าง
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดตั้งคณะกรรมการกำหนดท่าทีการเจรจาการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศและทีมสนับสนุนเสริมงานด้านข้อมูลสำคัญและเร่งด่วนในต่างประเทศ เพื่อผลักดันให้มูลค่าการผลิตด้านการเกษตรเติบโตไปสู่เป้าหมาย 1 ล้านล้านบาท ภายในปี 2551
- ไทยได้มีการเจรจาเร่งรัดในข้อตกลงรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบผักและผลไม้ โดยเฉพาะลำไยของไทย ที่เริ่มออกสู่ตลาดในเดือนกรกฎาคม เพื่อส่งออกไปยังประเทศจีน ผลการเจรจาได้ข้อสรุปว่าจีนยินยอมให้ลำไยของไทยที่ได้ผ่านการรับรองจากกรมวิชาการเกษตร ไม่ต้องถูกตรวจสอบทุกตู้สินค้า โดยจะมีการสุ่มตรวจสอบเพียงร้อยละ 5 และ จะไม่มีการกักกันสินค้าเพื่อการตรวจสอบอีก สำหรับมะม่วง ทางจีนได้ทำการผ่อนผันการนำเข้าให้ไทยอีก โดยอนุญาตให้มะม่วงที่ปลูกในแหล่งผลิตภาคกลาง และภาคตะวันออกของไทย ซึ่งไม่มีแมลงวันทองระบาด ไม่ต้องผ่านการอบไอน้ำ จึงทำให้ช่วยลดต้นทุนและระยะเวลาในการส่งออกได้ นอกจากนี้ ทั้งไทยและจีนยังเห็นชอบที่จะให้มีคณะกรรมการร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านการนำเข้าลำไย ในกรณีระเบียบการนำเข้าแต่ละมณฑลของจีนมีความแตกต่างกันไปจากรัฐบาลกลาง ในส่วนไทยมีความต้องการจัดส่งเจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตร เข้าไปประจำเมืองท่าที่นำเข้าสำคัญ เช่น เชียงไฮ้ และเสิ่นเจิ้น เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการนำเข้าผลไม้จากไทย

สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

6 กรกฎาคม 2547